

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1908. Första Kammaren. N:o 24.

Onsdagen den 18 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Swartz* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående reglering af löneförhållandena m. m. vid kammarkollegium;

2:o) angående pension för konservatorn vid naturhistoriska riksmuseum *Anders Svensson*; och

3:o) med förslag till lag, innefattande ändring i lagen angående Kungl. Maj:ts högsta domstols tjänstgöring på afdelningar den 20 juni 1905.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 30, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om äktenskaps ingående, dels ock inom Riksdagen i ämnet väckta motioner; och

n:o 31, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående införande af kroppsstraff för vissa brott; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning och beskrifning öfver enskilda och kommuner tillhöriga, mera betydande vattenfall i landet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts under gårdagen bordlagda nådiga proposition till Riksdagen angående lönereglering för rikets universitet och Karolinska mediko-kirurgiska institutet m. m.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtanden n:is 5 och 6.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 14 och 17 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvarsdepartementet.

Punkterna 1—4.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5.

Kungl. Maj:t hade i statsverkspropositionen uti punkten 5 af fjärde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att, med godkännande af de vid åberopade statsrådsprotokollet fogade förslagen till stater för infanteriet, kavalleriet, artilleriet, artilleriets tygstater, fortifikationen och trängen (bil. 5—55), höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m., nu 17,392,887 kronor, med 576,388 kronor till 17,969,275 kronor.

Vid denna punkt hade utskottet till behandling förehaft följande två inom Andra Kammaren väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

n:o 73, däri herr E. P. W. Röing, med instämmande af herr C. R. Johansson i Jönköping, föreslagit, att Riksdagen ville besluta:

*Ang. stater
för arméns
truppförband
m. m.*

att samtliga tygförvaltare och fabriksförvaltare vid artilleriets tygstater och fabriker beviljades ett andra ålderstillägg af 500 kronor efter tio års väl vitsordad tjänst och att, utöfver hvad Kungl. Maj:t föreslagit, bevilja hvardera af dessa 18 tjänstemän en lönetillökning af 300 kronor och för detta ändamål på fjärde hufvudtiteln anvisa 5,400 kronor; samt

*Ang. stater
för arméns
truppförband
m. m.
(Forts.)*

n:o 167, i hvilken herr C. R. Johansson i Jönköping hemställt, att Riksdagen, med bifall i öfrigt till Kungl. Maj:ts förslag angående lönereglering för handtverkarne vid artilleriets tygstater, ville bemyndiga Kungl. Maj:t att åt de för närvarande vid dessa tygstater anställda handtverkare, hvilka icke med ingången af år 1909 kunde öfverföras på ny stat, intill dess sådant kunde ske, genom att tilldela dem ett extra lönetillskott eller genom höjning af timpenningen för öfvertidsarbete, bereda en sådan löneförbättring, att de under förutsättning af lika arbetstid blefve jämnväl i afscende å löneförmåner likställda med de å ny stat öfverförda tyghandtverkarne.

Utskottet hade på anförda grunder hemställt,

att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition och herr Röings omförmälda motion samt med afslag å herr Johanssons ofvanberörda motion, måtte

dels godkänna följande förslag till stater för arméns truppförband, nämligen:

a) för infanteriet de vid statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 13 januari 1908 fogade bilagorna n:is 5, 6, 11, 17, 18, 20, 22—24, 30 och 31 samt bilagorna n:is 2—18 vid detta utlåtande å tillhoppa 9,654,235 kronor 60 öre;

b) för kavalleriet de vid nämnda statsrådsprotokoll fogade bilagorna n:is 33—40, slutande jämte förut fastställd stat för öfverste-löjtnanter och majorer vid de sex fördelningskavalleriregementena å tillhoppa 2,756,790 kronor;

c) för artilleriet med tygstater bilagorna n:is 41—48 vid omförmälda statsrådsprotokoll samt bilagan n:o 19 vid detta utlåtande, slutande jämte förut fastställd stat för Gottlands artillerikår å tillhoppa 3,363,768 kronor 50 öre;

d) för fortifikationen bilagorna n:is 50 och 51 vid åberopade statsrådsprotokollet, slutande jämte förut fastställda stater för Svea och Göta ingenjörkårer samt fälttelegrafkåren å tillhoppa 940,159 kronor; samt

e) för trängen de vid berörda statsrådsprotokoll fogade bilagorna n:is 52—55, slutande jämte förut fastställd stat för cheferna vid trängkårerna å tillhoppa 809,313 kronor;

Ang. stater
för arméns
truppförband
m. m.
(Forts.)

dels ock till följd häraf höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m., nu 17,392,887 kronor med 561,513 kronor till 17,954,400 kronor.

Herr Ericsson: Herr talman, mina herrar! Jag har naturligtvis intet annat yrkande än bifall till nu föreliggande punkt; men jag ber om kammarens uppmärksamhet ett ögonblick för, om jag så må säga, en afvigsida till den sak, som står på sidan 25, där det gäller att anslå hel dagaflöning till Vaxholms och Karlskrona grenadjär- samt Norrbottens regemente. Detta är i och för sig alldeles utmärkt och önskligt. Dock vågar jag säga, att förr än man får trupp dit, tror jag icke, att saken i hela dess, om jag må säga, godhet kan utnyttjas. Men jag nämnde, att saken har en afvigsida och det är att dessa regementen till afsevärd del hafva haft sina förläggingsområden ganska fjärran ifrån sina blifvande garnisonsorter. Så har t. ex. Vaxholms grenadjärregemente kommit ifrån Värmland och Halland, och i Karlskrona grenadjärregemente ingår som bekant Smålands grenadjärkår. Nu kan man ju tänka sig, att på dessa regementen finnes en och annan individ — saken i fråga gäller som bekant endast kompaniofficers- och underofficersgraderna — en eller annan äldre medlem, som gått in i armén under en tid, då öfningarna bestodo af 15 dagars beväringmöte och 20 dagars regementsmöte och som vuxit så fast i hemorten genom t. ex. fastighetsförvärf eller tjänst, att om en drakonisk bestämmelse utfärdades, att alla tillhörande regementena i fråga skola den 1 januari 1909 flytta till resp. garnisonsorter, detta skulle drabba icke minst underofficerskåren ganska hårdt. Jag har därför velat med dessa ord fästa regeringens uppmärksamhet på önskvärdheten af att vid dessa förhållanden måtte tillämpas hvad som tillämpats under föregående fall vid öfvergång till den nya härordningen, nämligen att viss öfvergångstid bestämmes, så att det icke alltför tungt drabbar de gamla, utan de måtte få tid att ordna sina förhållanden. Sedan jag gjort denna framställning har jag icke annat att göra än att, som sagdt, yrka bifall till utskottets betänkande.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkterna 6—12.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13.

Lades till handlingarna.

Punkterna 14—17.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18.

*Höjning af
anlaget till
arméns bygg-
nader m. m.*

Med föranledande af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkten 18 af fjärde hufvudtiteln därom gjorda framställning hade utskottet i nu föredragna punkt hemställt, att Riksdagen måtte höja anslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommentantskapstugiffter samt fortifikationens öfningar och materiel, nu 900,000 kronor, med 20,000 kronor till 920,000 kronor.

Herr von Möller: Som man af utskottsbetänkandet finner, har det tillkommit ytterligare en årlig utgiftspost på kr. 28,850, som, efter hvad jag vill minnas, icke beräknades i åtminstone det ursprungliga förslaget till fästningen Boden. Jag har endast velat konstatera, att utgiftskontot ännu icke är afslutadt.

Längst ned på sidan 93 i betänkandet står det beträffande bevakningen å Vaberget, hurusom Kungl. Maj:t velat öfverlämna den åt tre i närheten af Vaberget bosatta torpare i egenskap af konstaplar, men att utskottet icke ansett, att vakttjänsten lämpligen borde ombesörjas på detta sätt under längre tid, än redan träffade aftal betingade.

Jag ber att få ansluta mig till hvad utskottet därvidlag sagt. Jag erinrar mig ur den romerska historien, huru Cincinnatus plöjde med ena handen om svärdet. Men om det nu funnits *en* Cincinnatus i världen, så undrar jag, om man är nog lycklig att på Mossebo äga tillgång till *tre* Cincinnati. Förresten, äfven om så lyckligt skulle vara, så tror jag nog, att man i våra dagar nog behöfver hålla i plogen med båda händerna, och då får man allt lägga svärdet ifrån sig; och jag undrar då, hur det går med bevakningen, under det herrar bevakningsmän eller torpare eller hur man skall titulera dem sysselsätta sig med sin skörd eller andra landtliga sysslor? Detta är den mera skämtsamma sidan i detta betänkande; något allvarigare blir situationen, när man kommer längre fram på sidan 90. Där finner man, att, såsom i den kungl. propositionen sägs, den t. f. kommandanten i Boden »äfven förut framhållit behofvet af ökning af antalet polismän.»

Längre ned på samma sida sägs i den kungl. propositionen, att uti infordradt yttrande anförde arméförvaltningen, som icke hade något att erinra mot förslaget — nej det fattades bara — att den ifrågasatta ökningen af polispersonalen syntes böra ske *snarast möjligt*. Med anledning däraf beslöt Kungl. Maj:t sent omsider den 28 september förlidet år, att ytterligare polisbevakning skulle anställas.

Höjning af
anslaget till
arméns bygg-
nader m. m.
(Forts.)

Om herrarna erinra sig, förekom i Svenska Dagbladet för den 31 augusti en artikel om några spionrykten, som sedermera nog faktiskt visat sig osanna. I anledning därpå var det en filosofie doktor, som grep till ordet och beskref sin färd upp till Bodenfästningen under hösten 1906, hvilket föranledde en ganska häftig men onekligen både intressant och pikant tidningspolemik. Slutet blef, att den ene skribenten, dåvarande fortifikationsbefälhafvaren, måste gifva tappt efter ett försök att leda uppmärksamheten på villospår genom en del mer eller mindre värdelösa argument och måste erkänna, att bevakningen på platsen varit *mycket otillfredsställande*.

Men det var icke endast dessa tidningsartiklar, som fäste min uppmärksamhet på saken. Jag har i min ägo ett bref från en svensk vetenskapsman, hvilket möjligen kan intressera kammaren att höra, om ett besök på platsen på sommaren 1906.

Han skrifver:

»I sällskap med en kamrat begaf jag mig en solig och skön eftermiddag till en af fästningshöjderna, merendels följande den nyanlagda vägen. Då vi hunnit tämligen långt upp och just började tala om, att det förmodligen fanns några bestämmelser om hur långt man fick gå, mötte vi en arbetsstyrka, som slutat dagens arbete och nu gick hem. En förman eller något dylikt utpekade för oss den närbelägna gränsen mellan det område, som man fick beträda, och det, som man inte fick ge sig in på. Han meddelade oss också på förfrågan, att det fanns en vakt på höjden och visade oss dennes bostad. Våra knackningar på bostadens dörr och fönster voro fruktlösa och förmannen antog, att vakten var nere i Boden och provianterade. Vi slogo oss ned ungefär på gränsen mellan tillåtet och otillåtet område och dröjde där någon timme betraktande terrängen, hvarest vi drogo oss neråt till Boden igen utan att sammanträffa med någon vakt. Ni förstår, att om vi velat genomforska området för arbetena, så hade vi kunnat göra det i godan ro, *ta hur många skisser och fotografier* som helst o. s. v., ty vi voro *alldeles ensamma* däruppe på höjden. Att kalla detta för *bevakning* torde vara en alldeles *ny användning af detta ord*, ty höjden var faktiskt *fullkomligt oberakad* under dessa timmar.»

Nu kan man ju säga, att det var icke så farligt. Det var svenska turister och af dem kan man icke vänta någon skada. Nej tvärtom, jag tror att det just var dessa turisternas besök som *medförde* ökad bevakning. Är det så det skall gå till, att det skall vara enskilda personer, som skola taga initiativ för att arméförvaltningen skall förmås att sätta sig i rörelse och vidtaga åtgärder för bevakning af en fästning, som föranledt så mycket ledsamheter och medfört så opropotionerliga kostnader? Skall den därtill lämnas utan bevakning? Jag vet icke hvem, som bär ansvaret, och begär

ej heller något svar. Jag har ansett det vara min skyldighet att konstatera detta, under förhoppning att en dylik försumlighet icke icke vidare må äga rum. Ty därom må vi väl vara öfverens, att vi för närvarande äro lyckliga nog, att hela folket är besjäladt af en fosterländsk stämning och en offervillighet, till hvilken vi knappast sett någon motsvarighet i vår historia. Detta utskottsbetänkande afgifvet utan någon reservation måtte väl vittna därom. Men nog är det väl ett villkor för att denna fosterländska stämning skall bibehållas, att från andra hållet göres allt för att dels aflägsna alla berättigade anledningar till misstro och missnöje och dels vidtaga alla möjliga lämpliga mått och steg för att hålla denna stämning vid makt. Jag är öfvertygad att, om jag i största allmänhet frambåller några synpunkter härvidlag, jag har både Riksdag och regering på min sida.

Jag tänker mig nämligen, att då nu folket, som skett, visat sig besjäladt af dessa fosterländska känslor och af offervillighet, är det naturligtvis af allra största vikt, att från regeringens och den militära ledningens sida allt må göras för att icke lämna rum åt befogade anmärkningar, missnöje eller oro rörande dels det sätt, hvarpå själlva anslagen *förvaltas* och komma till användning af de underordnade, så att de ej genom *slarf* eller *bristande kontroll förslutas*, i hvilket fall man får hoppas, att också regeringen anser lämpligt *aflägsna* eller *afstänga* sådana personer, dels om personer allra helst på *förtroendeposter* visa sig i sin *rättsuppfattning* eller i sin *affärsmoral* och *affärsprinciper*, om ock utanför statstjänsten, *stöta det allmänna rättsmedvetandet alltför hårdt för hufvudet*. Då synes väl ock regeringen böra beakta sådana saker. Som herrarna nog minnas, uttalade jag mig för en del år sedan om att det vore önskvärdt, att högre ämbetsmän i allmänhet icke för mycket sysslade med enskilda affärsföretag som *lockfäglar* i styrelser o. s. v. Man har ju förbjudit dylikt vid de civila ämbetsmännens nyreglerade lönestater; det vore väl, om så äfven skedde beträffande militära innehafvare af förtroendeposter. Gif kejsaren dem honom tillhöra och gud *Manmon dem honom tillhöra!* Men om något af de antydda missförhållandena skulle visa sig, äger regeringen alltid utvägar, som stå till dess förfogande, som jag nyss nämnde, och jag hoppas, att regeringen icke då *försunmar att använda dessa*.

Skulle återigen så *icke* ske, fruktar jag, att det missnöje och den misstro, hvarom jag redan förut talat, lätt skall kunna uppstå och det skall kunna draga med sig, att vi icke blott finge många reservanter i ett sådant betänkande som detta utan äfven att hela vår försvarsbudget skulle komma att betänkligt inskränkas, hvilket jag skulle beklaga.

Herr talman, jag har intet annat yrkande än om bifall till hvad utskottet föreslagit.

*Höjning af
anslaget till
arméns bygg-
nader m. m.
Forts.)*

Höjning af
anslaget till
arméns bygg-
nader m. m.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 19—31.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 32.

Lades till handlingarna.

Punkterna 33 och 34.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till
anskaffning
af nya uni-
former för
armén.

Punkten 35.

I föreliggande punkt hade utskottet, med anledning af Kungl. Majt:s därom gjorda förslag, hemställt, att Riksdagen måtte af det för anskaffning af nya uniformer för armén beviljade anslag, 6,000,000 kronor, å extra stat för år 1909 anvisa en sjättedel eller 1,000,000 kronor.

Herr Bohnstedt, Knut: Herr grefve och talman, mina herrar! Då denna fråga var före vid 1906 års riksdag, opponerade jag mig emot antagandet af den grå färgen, sedan jag *noga* studerat förhållandena vid positionsartilleriet, hvars garderob — om jag så må kalla den — jag granskat ganska omsorgsfullt. Jag föreslog då i stället, att man skulle antaga den ljusblå färgen, som af kommissionen ansetts vara fullt taktiskt god samt till och med af en af kommissionens ledamöter ansetts vara bättre än den grå.

Nu vet jag mycket väl, att Riksdagen icke egentligen har rätt att lägga sig i uniformsfrågor. Riksdagen torde dock, när den anslår medel — och nu är det fråga om att anslå den tredje af de sex millionerna — hafva rätt att få veta, hvad meningen är: om meningen är, att hela svenska arméns uniformer skola förändras därhän, att det endast skall finnas *en* grå fältuniform. Det är egentligen detta, som jag tror det skulle intressera de flesta att få veta.

Hvad har nu den grå uniformen egentligen för fördelar? Ja, mig veterligt äro de ganska få, såvida man icke vill räkna det som fördel, som somliga göra — de som gärna vilja nedsätta den svenska armén — nämligen att först och främst är den grå uniformen ovanligt ful. För det andra är den litet hållbar. Efter ett år, ja till och med efter ännu kortare tid har det visat sig, att uniformen blir dålig, och efter två år, kan man säga, är han oan-

vändbar, såvidt man har pretention på att en uniform skall vara något så när snygg. För det tredje har den, enligt min uppfattning, det felet, att den kommer att menligt inverka på volontäransaffningen i armén, ty mina herrar, det kan dock icke hjälpas, att det så är: en snygg uniform lockar ungdomen, men en ful afskräcker.

*Anslag till
anskaffning
af nya uni-
former för
armén.
(Forts.)*

När man som jag har den uppfattningen, att uniformen spelar en ganska stor roll inom armén, och när man önskar, att armén skall hållas högt i anseende och att armén själf skall älska sin uniform, då man — säger jag — har den uppfattningen, då måste man också anse, att frågan om uniformens beskaffenhet är af högst stor betydelse. Här finnas många andra i denna kammare, som enligt hvad jag tror dela denna min uppfattning. Jag föreställer mig därför, att det vore af ganska stor nytta, om herrarna ville närmare uttala sina åsikter i frågan. Jag har med dessa ord icke velat rikta något klander mot herr krigsministern, jag har endast velat vördsamt anhålla, att han godhetsfullt ville noga begrunda uniformsfrågan, innan hela förrådet är fullt af den grå uniformen. Jag ber honom komma ihåg, att vi hafva äfven en ljusblå färg, som är vacker, som är taktiskt god — och som är populär.

Herr talman, jag har intet yrkande att framställa.

Herr Ericsson: Herr talman, icke heller jag har något särskildt yrkande att göra, annat än om bifall till denna punkt; men jag hoppas, att det från regeringsbanken icke må upptagas illa. att jag har ett par erinringar att framställa. Något klander kan naturligtvis, såsom den föregående ärade talaren framhöll, icke göras på denna väg.

Af 1906 års Riksdag beviljades ett belopp af 6 millioner kronor för anskaffande af »en omgång fältdräkter för armén af grått kläde». Statsutskottet har understrukit »en» omgång. Jag skulle gärna hafva sett, att utskottet äfven understrukit uttrycket »fältdräkter», ty, som det nu är, synes det som om det skulle blifva en enhetsuniform. Man hade väl näppeligen eljest fastställt modeller till parad saker för denna uniform.

Man har vidare bestämt, att officerare, underofficerare och värnpliktiga äga tillstånd att anlägga den nya uniformen samt att årets volontärskolor af olika vapen skola anlägga densamma. Därvidlag har emellertid det egendomliga inträffat, såvidt jag har mig bekant, att något material till dessa uniformer icke från kronans förråd har kunnat tillhandahållas dessa volontärer, utan de hafva fått, på hvilka vägar de velat, anskaffa materialet till denna uniform. Följden här af har blifvit den, att de af billighetshänsyn inköpt material af underhållig beskaffenhet, och härigenom vägar jag säga och vill jag tro att dessa kläder visat sig mindre hållbara och mera mottagliga och utsatta för fläckar och smuts, hvarigenom

Anslag till
anskaffning
af nya uni-
former för
armén.
(Forts.)

hela fältdräkten råkat i ett, enligt mitt förmenande, beklagligt van-
rykte.

Hvad nu beträffar frågan om enhetsuniformen, så får jag säga, att jag för min del tviflar på lämpligheten af införandet af en sådan uniform. Vi veta, att arbetaren har sin blus i sitt arbete, liksom soldaten har sin fältdräkt i fält eller motsvarande öfningar; men märk väl mina herrar, att om man fastslår en fältdräkt och gör den till den dräkt, som också skall användas i helg och vid högtider, så torde det vara lika olämpligt, som om man skulle tänka sig, att arbetaren ginge i sin blus i helg och högtid. Dessutom: kan det icke ganska lätt inträffa, att man vid genomförandet af en sådan enhetlig, en sådan likhetsuniform för hela armén, för alla vapenslag och för alla regementen, korame att röra vid gamla särtecken för regementena, gamla äretecken, som förvärfvats under gångna tider och som under sekler varit regementena dyrbara?

Jag kan icke neka mig att för Eder, mina herrar, återgifva en berättelse, som jag hört från det stora militärlandet, Tyskland. Det var under en af de blodiga dagarna under 1870 års krig, som ett regemente hade fått en särskildt svår uppgift att lösa. Nå, man marscherade framåt för att söka lösa denna uppgift; i spetsen gick regementschefen och som han gick där, fick han se en violblomma vid väggkanten. Han böjde sig ned och plockade den och fäste den i sitt knapphål. Regimentet lyckades i sin uppgift. men chefen stupade. Han begrofs i sin uniform, och den lilla violblomman följde honom i grafven. Sedan dess har man vid regementet under de decennier, som gått, alltid brukat i ett öppet knapphål bära en violblomma vid högtidliga tillfällen. Så kommer en dag meddelande, att kejsaren vill göra regementet ett besök. Hur skall man då göra: skall man afstå från den lilla blomman, som för alla blifvit så kär och som man så länge burit, eller skall man kuma uppträda inför den högste krigsherren med oknäppt knapp, hvilket strider mot reglementet? Frågan löstes med ens, ty se, när kejsaren inträdde, bar han i knapphålet — en violblomma. Mina herrar, så hedrar man *därute* traditionerna!

Hur hedra vi våra? Jo, många år hafva icke förflutit, sedan regementen med gamla frejdade namn fingo utbyta dessa mot nya! För närvarande gäller den bestämmelsen, att när ett regemente får en ny fana, skall den göras efter i hufvudsak likadan typ för alla regementen. Nog vet jag, att den svenske soldaten med glädje ser upp till den blågula duken som rikssymbol, men icke må vi väl förmena södermanländingarne att med alldeles särskilda känslor se upp till sin gripfana och småländingarna till sin lejonduk, under hvilka deras fäder kämpat, blödt och segrat; det ligger en fara i denna sträfvan att nivellera och uniformera allt. Jag vet af egen erfarenhet, att grenadjären älskar den lilla granat på axeln, som

är ett särtecken för honom. Jag hoppas, att jag icke tröttar Eder mina herrar, när jag påminner mig själf om och för Eder skildrar ett ögonblick i mitt lif för mer än trettio år sedan. Det var en af dessa heta dagar, som vi af gamla stammen så väl känna till. Vi marscherade redan på tredje milen och framför oss gick ett regemente med nummer på axelklaffarne, hvilket regemente redan lämnat åtskilliga efterliggare i diken vid vägen. Då vände sig kompanichefen, den gamle grenadjärkaptenen, om och sade till oss: »Granadörer, kom ihåg, att icke *en* med granat på axelklaffen får synas i diket!» Och icke en af oss kom dit heller: tanken på äretecknet bar oss fram.

*Anslag till
anskaffning
af nya uni-
former för
armén.
(Forts.)*

Jag har, som sagdt, intet särskildt yrkande annat än om bifall till utskottets hemställan. Jag har likväl ansett mig böra hemställa, huruvida det icke skulle befinnas lämpligt — och jag hoppas, att denna hemställan icke upptages illa — att, om försök göras med den nya uniformen, dessa försök verkställas exempelvis så, att ett helt kompani beklädes med densamma, men, märk väl, då icke med material köpt här och hvar, såsom förhållandet är med volontärernas uniform, utan med sådant kläde, som är pröfvadt och befundet godt.

Vidare har jag vågat säga ett vördsamt men bestämdt memento, att icke våra gamla traditioner och minnen må förbises. Det är farligt, om man klipper af band mellan gången tid och nutid; man står då på lös grund.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet Malm: Herr grefve och talman, mina herrar! Under alla de uttalanden, som jag här hört, har det städse legat en omtanke om arméns väl, och detta kan ju icke annat än göra arméns målsman tacksam.

Hvad vidkommer själfva saken, så vill jag ånyo framhålla hvad som för en liten stund sedan yttrades här, nämligen att Kungl. Maj:t till 1906 års Riksdag framställde begäran om ett anslag af ungefär sex och en half millioner kronor till anskaffande af en omgång fältdräkter för armén af grått kläde. Riksdagen nedprutade detta anslag till sex millioner kronor, på den grund att man ansåg, att det grå klädet skulle kunna anskaffas för billigare pris än det gamla klädet, hvares anskaffningskostnad legat till grund för de nyuppgjorda beräkningarne. Jag vill i sammanhang härmed påpeka, att Riksdagen således redan år 1906 bestämt sig för anskaffande af ett grått kläde. Riksdagen beviljade ett anslag af en million kronor till anskaffande af fältdräkter under följande år.

Vid förlidet års riksdag gjorde Kungl. Maj:t framställning om beviljande af ytterligare en million kronor för fortsatt anskaffning af samma slags fältdräkter, och vid den riksdagen gjordes ingen

Anslag till
anskaffning
af nya uni-
former för
armén.
(Forts.)

anmärkning beträffande klädet. Efteråt ha emellertid åtskilliga anmärkningar blifvit framställda mot detta gråa kläde. Sålunda har man anfört, att det icke skulle vara hållbart med hänsyn till slitning och färg, och vidare, att det skulle vara mycket mottagligt för fläckar. Dessa anmärkningar träffa emellertid icke det af kronan anskaffade klädet. Såsom vi nyss hörde, var nämligen det kläde, mot hvilket man riktade anmärkningar, fabricerad af enskilda och anskaffadt på enskild väg. De prof, som man i regel låter allt det af kronan anskaffade klädet undergå, visa med oförtydbar visshet, att klädet är, i korthet sagdt, bra. Man har konstaterat, att de prof, som detta kläde undergått, utfallit till dess förmån. Därmed är naturligtvis ingalunda sagdt, att klädet skulle vara fullkomligt, men såvidt man hittills kunnat erfaras, måste man fälla det omdömet, att det är tillfredsställande såväl till färg som hållbarhet.

Här framhölls för en stund sedan behöfligheten att anställa försök i större omfattning. Jag för min del hör till dem, som anse, att sådana försök äro i hög grad önskvärda. Jag har därför tänkt föreslå, att försök skola anställas med några kompanier, klädda i det af kronan anskaffade grå klädet, så snart man får de nya uniformerna färdiga, i olika delar af riket.

Det kan ju hända, att dessa försök komma att gifva till resultat, att några mindre modifikationerna i fråga om klädet behöfva göras. Emellertid är min förhoppning, på grund af hvad jag kunnat erfaras om dessa uniformer, att det skall i hufvudsak blifva konstateradt, att uniformerna äro bra.

Slutligen har statsutskottet i år, med betonande af att en fält-dräkt af grått kläde skall anskaffas, uttalat den önskan, att vid ifrågavarande anskaffning fältmässigheten vinner tillbörligt beaktande. Därmed har frågan, såvidt jag förstår, kommit i det läge, såväl från Kungl. Maj:ts sida som från Riksdagens, att *en* omgång fältmässiga fältdräkter af grått kläde skall anskaffas. Det synes mig vara ganska klara och bestämda linjer, som krigsstyrelsen här har att gå efter. Jag är också öfvertygad om att det skall verka i alla afseenden nyttigt, att man intagit en bestämd ståndpunkt, ty jag tror, att ingenting kan vara skadligare, än att man går från en uppfattning till en annan. Särskildt är detta min tro, då jag tänker på att det icke är oviktigt, att dessa fältdräkter kunna bli färdiga inom rimlig tid.

Huruvida åter en eller flera uniformer skola komma till användning, det hör i själfva verket icke hit. Frågans kärnpunkt är enligt mitt förmenande den, att man vet, att man vill ha en fältdräkt och en fältmässig sådan. Håller man fast vid detta hufvudmål, tror jag, att öfriga delar af uniformsfrågan så småningom skola komma att lösas af sig själfva på grund af de erfarenheter vi komma att göra. Man får nämligen komma ihåg, att det icke

är fråga om att anlägga fältdräkten i dag eller i morgon, utan att fältdräkten skall vara färdig tidigast år 1912. Till dess bibehållas de gamla uniformerna. Antagligen komma dessa att bibehållas ännu längre, ty Kungl. Maj:t har icke bestämt någon tidpunkt, då de skola vara afskaffade. Endast den bestämmelsen är i detta afseende utfärdad af Kungl. Maj:t, att sådana personer, som själfva skola skaffa sig uniformer — detta vill i allmänhet säga officerare och underofficerare — skola hafva en fältdräkt färdig senast år 1912.

*Anslag till
anskaffning
af nya uni-
former för
armén.
(Forts.)*

Jag tillåter mig vidare meddela, att, på grund såväl af Riksdagens beslut förra året som af dess beslut år 1906, arméförvaltningen föranstaltat om anskaffande af grått kläde till ungefär 60,000 uniformer. Detta kläde har dock icke kunnat anskaffas förrän mot slutet af nästlidet år. Man har sålunda icke hunnit förfärdiga nya uniformer till nämnvärdt antal. Vid sådant förhållande har det icke varit möjligt att kunna tillhandahålla grått kläde åt volontärer m. fl., hvilka, enligt hvad vi nyss hörde, äro anbefallda att anlägga egna uniformer.

Friherre Palmstierna: Jag begärde ordet, när herr statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet omnämnde de blifvande profven med det gråa klädet.

Då Riksdagen, såsom statsutskottet nu betonat, har beviljat dessa sex millioner kronor för anskaffande af *en* omgång fältdräkter, och herr statsrådet, såvidt jag fattade honom rätt, likaledes framhöll, att blott en omgång dylika dräkter nu skall förfärdigas, skall jag med afseende härå bedja att få yttra några ord.

Jag kan icke tänka mig, att man, sedan det blifvit vederbörligen bestämdt, hur vår fältdräkt skall se ut, skall låta armén hafva en annan dräkt att slita på i hvardagslag. Vid uniformsanskaffning i alla arméer går man nämligen för besparingens skull småningom igenom det befintliga förrådet af uniformer. Man har för hvarje karl flera omgångar, flera uppsättningar. af hvilka en är afsedd för krigstid. De öfriga äro afsedda för fredstiden och gå åt under denna, men de gå åt på det sätt, att medan den första munderingen som är den bästa hänger på sin krok för mobilseringen — det är fältdräkten — användes den sista eller sämsta omgången i hvardagslag. Då den blifvit utsliten, tager man för dagligt bruk nästa omgång. Därvid flyttas alla omgångarna och således äfven fältdräkten ned ett steg.

Jag har därför svårt att tänka mig, att vår armé skall kunna hafva en fältdräkt och en annan fredsdräkt. Ty detta blir enligt mitt förmenande alldeles för dyrt. Om den nya fältdräkten, hvartill anslagits sex millioner, blott skall hänga på sin krok tills det blir krig, duger den med säkerhet ingenting till.

*Anslag till
anskaffning
af nya uni-
former för
armén.*
(Forts.)

Jag hoppas därför, att vi måtte få en och samma uniform till armén för både fred och fält.

Om sedan vissa prydnader skola användas för parad, och om officerarne skola ha en särskild uniform därtill, därom vill jag icke yttra mig, och det är enligt min uppfattning en småsak.

Jag tillät mig, när år 1906 de sex millionerna anslogos, att opponera mig mot anskaffande af det ljusa gråa klädet, ty jag var öfvertygad om, att detta kläde i längden skulle komma att blifva mycket dyrbart, då det icke är hållbart i färgen. Att själfva klädets kvalitet efter alla prof skulle kunna bli lika god i den nya som i den gamla uniformen, tog jag för gifvet.

Det var därför, jag med tillfredsställelse hörde, att det nu kommer att göras ordentliga prof med några kompanier eller skvadroner, klädda i den nya uniformen. Man kan då få se, hur hållbar densamma är.

Herr statsrådet Malm: Jag vill betona, att jag icke har sagt, att det alltid skall finnas tvenne olika dräkter. Jag tror, att det till en början naturligtvis måste vara så, innan den gamla uniformen blifvit utsliten, men jag tror, att erfarenheten sedan får lämna sitt utslag i detta afseende.

Beträffande de svårigheter, som det innebär att ha två olika dräkter, så anser jag mig hvarken i detalj eller ens i allmänhet kunna för tillfället lämna några slags direktiv i detta afseende.

Emellertid tillåter jag mig lämna den underrättelsen, att vi från Tyskland fått meddelande om att man där under föregående år afslutat alla behöfliga prof för en fältdräkt af grått kläde. Dessa fältdräkter anskaffas nu därstädes så fort som möjligt, och man skall redan under innevarande år utlämna sådana fältdräkter till åtskilliga armékårer. Fältdräkterna skola sedan inläggas på förråden, ty där har man ju vanligen fältdräkten. Men icke allenast fältdräkter för manskap skola inläggas där utan också sådana för officerare. Man har icke hört något nämnas om, huruvida dessa fältdräkter skola användas äfven till paraddräkter.

Icke heller har man sett några föreskrifter om, hur den ena eller andra uniformen skall omsättas. Jag vill i alla fall påpeka, att om det skulle blifva fallet, att vi fortfarande få två olika uniformer i vår armé, så ha vi dock ett sådant land som Tyskland till föregångare i detta afseende.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kamraren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkten 36.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 37.

I punkten 36 under föreliggande hufvudtitel af statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till det frivilliga skytteväsendets befrämjande såsom extra anslag för år 1909 bevilja 830,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under följande år använda hvad af anslaget kunde under år 1909 besparas.

*Anslag till
det frivilliga
skytteväsen-
dets befräm-
jande.
(Forts.)*

Utskottet hade på anförda skäl hemställt, att Riksdagen måtte till det frivilliga skytteväsendets befrämjande såsom extra anslag för år 1909 bevilja 800,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under följande år använda hvad af anslaget kunde under år 1909 besparas.

Herr von Oelreich: Den frivilliga skytterörelsen i vårt land har onekligen visat sig mäktig af betydande utvecklingsmöjligheter och den har nått en utveckling, som man icke alls kunde förutse vid tidpunkten för dess tillkomst. Denna frivilliga skytterörelse utgör tvifvelsutan en mäktig länk i vår försvarskraft.

Orsakerna till en sådan utveckling kunna ju vara många, säkert är dock, att medvetandet om just den betydelse, denna rörelse har i försvarshänseende, mäktigt och djupt gripit in hos hela vårt folk och åstadkommit en allt större och större tillslutning till denna rörelse.

Rörelsen har således enligt mitt förmenande gjort sig förtjänt af att på alla sätt understödjas. Inseende detta har också Riksdagen välvilligt under flera år lämnat anslag till befrämjandet af denna verksamhet. Riksdagen har till och med under de senare åren för hvarje gång ökat anslaget, hvilket också tacksamt erkännes af alla skytterörelsens vänner och anhängare.

Frågan är dock, om de hittills af Riksdagen beviljade anslagen äro tillräckliga för att i möjligaste mån utnyttja de enskilda uppoffringar i tid och penningar, som af de i skytterörelsen deltagande nedläggas på densamma. Om så ej är, kan man ju befara en afmattning uti rörelsen, säkerligen till obotlig skada därför.

Uti Kungl. Maj:ts proposition har också herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet vitsordat, att den frivilliga skytteverksamheten äger stor betydelse för vårt lands försvar, men han anser sig det oakadt ej kunna i hela den utsträckning, hvori öfverstyrelsen för skytteförbunden hemställt om understöd, förorda de af nämnda styrelse äskade anslagen.

Jag måste respektera herr statsrådets skäl för detta hans tillvägagående, men jag är icke öfverens med honom då han anser, att flera anslagsposter kunna till år 1909 uppföras med samma anslagsbelopp som tillföre. Herr statsrådet säger näm-

*Anslag till
det frivilliga
skytteväsen-
dets befräm-
jande.
(Forts.)*

ligen att fyra anslag, anslaget till kostnaderna för de allmänna täfvingsskjutningarna, anslaget till statspris vid dessa täfvingsskjutningar, anslaget till fältmässigt ordnade skjutningar, liksom äfven anslaget till ammunitionsbidrag, kunna enligt herr statsrådets mening bibehållas med oförändrade belopp. I detta afseende har öfverstyrelsen för skytteförbunden hemställt om förhöjda anslag af 100 kronor till de allmänna täfvingsskjutningarna i hvarje förbund, om ett belopp i sin helhet af 2,000 kronor till statspris, om ungefär samma belopp till ordnade af fältmässiga skjutningar samt om en förhöjning i anslaget till ammunitionsbidrag med 25 öre för hvarje anslagsberättigad skytt, d. v. s. från 3 kronor 25 öre, som det nu är, till 3 kronor 50 öre.

Det är förnämligast med hänsyn till ammunitionsbidraget och anslaget till fältmässiga skjutningar, som jag för min del anser, att det hade varit önskligt, om anslaget kunnat höjas. Såsom öfverstyrelsen mycket riktigt anför, äro kostnaderna för anskaffande af ammunition bland de mest kända, och ammunitionsanskaffningen föranleder också de mest afsevärda kostnaderna för i skjutöfningarna deltagande. Dessa kostnader kunna äfven i viss mån verka hämmande på anslutningen till skytterörelsen. De fältmässiga skjutöfningarna hafva väckt ett allmänt intresse inom alla skytteförbund, och de förtjäna äfven att få den utsträckning, som i detta fall är möjlig att uppnå.

Kungl. Maj:t har gjort åtskilliga afprutningar på öfverstyrelsens hemställan och stannat vid att begära ett anslag på tillsammans 830,000 kronor för den frivilliga skytterörelsen. Statsutskottet har härutinnan, ehuru med erkännande af att den alltjämt fortgående utvecklingen af denna skytterörelse kräfver en ökning i det hittills utgående anslaget för rörelsens befrämjande, likväl ansett sig endast kunna förorda en anslagshöjning af 50,000 kronor till år 1909 i stället för de 80,000 kronor, som Kungl. Maj:t utöfver förutvarande anslag begärt. Såsom skäl härför anför utskottet, att detta belopp är detsamma, hvarmed Riksdagen under flera föregående år höjt anslaget till den frivilliga skytterörelsen.

Om än detta skäl är mycket talande, torde det likväl kunna sägas, att en höjning i anslaget icke uteslutande bör vara beroende på en hittills antagen praxis. Därom har jag dock icke någon anledning att yttra mig.

Utskottet har äfven öfverlämnat åt Kungl. Maj:t att fördela det af Riksdagen beviljade anslaget, eftersom Kungl. Maj:t är bäst inne i denna fråga.

Då jag emellertid anser, att Kungl. Maj:t ingalunda äskat för högt belopp till denna verksamhets befrämjande utan snarare motsatsen, och då jag anser frågan vara af den betydelse, att den förtjänar den största uppmärksamhet och det varmaste tillmötesgående och då här verkligen af gjorda utredningar framgår, hvad

behovvet kräfver, så tillåter jag mig, herr grefve och talman, att yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag och afslag å statsutskottets hemställan.

*Anslag till
det frivilliga
skytteväsen-
dets befräm-
jande.
(Forts.)*

Grefve Wachtmeister, Axel: Äfven jag skall be att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning.

Såsom ordförande i Blekinge läns skytteförbund har jag på nära håll varit i tillfälle att se den hämmande inverkan, som bristen på medel utöfvar på skytterörelsens fria utveckling, speciellt i de fattigare orterna, och detta i all synnerhet på grund af de af den föregående talaren framhållna, numera så afsevärda kostnaderna för ammunition.

Statsutskottet har här icke anfört något annat skäl för sin afprutning, än att förhöjningen, 50,000 kronor, är densamma, som under flera år beviljats.

Kungl. Maj:t och skytteförbundens öfverstyrelse ha däremot anfört talande skäl för att Riksdagen i år skulle höja anslaget med 80,000 kronor. Då jag för min del finner, att dessa skäl väga mera än utskottets, ber jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning.

Friherre Gripenstedt: Det är ju en föga tacksam uppgift att härvidlag föra sparsamhetens eller, rättare sagdt, måttfullhetens talan, då jag känner stämningen, men jag får försöka.

Både vännerna af ett verkligt starkt reguliärt försvar och anhängarna af milis- och friskaresystemet anse, att skjutskickligheten är af mycket stor betydelse. Jag håller också mycket på att skytterörelsen bör befrämjas, och statsutskottet har ju här tillstyrkt en ökning af anslaget till skytterörelsen med 50,000 kronor mot förra året. Detta anslag har succesivt stigit. De sista åren före 1906 steg det med 50,000 kronor årligen. Sedermera, under 1906, beviljades en ökning af 175,000 kronor, därutaf 75,000 kronor skulle utgå under samma år, emedan öfverstyrelsen och skytteföreningarna hade depenserat för mycket föregående år. Ja, det är just detta, som är saken, hvilket äfven framgår af öfverstyrelsens senaste framställning, att man icke rättar mun efter matsäcken, oaktadt man fått anslaget ganska rundligt tilltaget.

Skytterörelsen bör uppmuntras och stödjas, det är jag den första att erkänna, men jag anser icke, att den bör betalas. Det är en frivillig sak och får därigenom högre värde för landets försvar. Nu tror jag äfven, att man på vissa håll öfverskattat skjutskicklighetens betydelse på bekostnad af andra egenskaper, som erfordras hos truppen, såsom marschfärdighet, anda och disciplin och andra soldategenskaper. Men i allt fall, skytterörelsen är värd allt erkännande. Det vill jag gå in på, men jag tycker, att det

*Anslag till
det frivilliga
skytteväsen-
dets befräm-
jande.
(Forts.)*

anslag på 800,000 kronor, som nu af utskottet tillstyrkts, är tillräckligt.

Om man anser, att skytteföreningarnas öfverstyrelse icke behöfver hålla sig inom de summor, som af Riksdagen lämnats, finnes det ju ett mycket enkelt sätt att säga ut detta, genom att man nästa gång beviljar ett förslagsanslag, som ställes till Kungl. Maj:ts eller ännu hellre till öfverstyrelsens förfogande. Då är man icke bunden af några siffror, utan då kan man gå så långt som helst. Men så länge som det icke är så, och jag hoppas, att vi ej heller komma därhän, bör man hålla sig inom det för ändamålet bestämda anslaget. Då jag anser, att den ökning, som nu föreslagits af utskottet, är ganska afsevärd och fullt tillräcklig, så ber jag att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Hans excellens herr statsministern Lindman: Jag skall yttra mig kort om denna fråga, ty jag har icke mycket att därom säga. Jag vill endast framhålla, att uti den framställning, som gjordes af skytteförbundens öfverstyrelse, hade begärts ett belopp af 910,000 kronor, nämligen 850,000 kronor för de ordinarie utgifterna och 60,000 kronors extra bidrag för anläggning och omändring af skjutbanor. När propositionen skrefs, var det ganska svårt för mig att göra en så betydande nedsättning i anslaget, som Kungl. Maj:t gjorde. Jag ansåg dock, att man fick försöka göra en nedprutning i detta anslag, just för att tillmötesgå de önskingar, som jag visste från många håll i Riksdagen framkommit vid föregående tillfällen, nämligen att man icke fick låta anslaget svälla ut för mycket. Därför begränsade man nu detsamma. Föregående år var anslaget 750,000 kronor. I stället för att hemställa till Riksdagen om ett anslag för de ordinarie utgifterna på 850,000 kronor, såsom var begärtd, begränsade man det till 800,000 kronor, d. v. s. man inskränkte ökningen för de ordinarie utgifterna till det belopp, som friherre Gripenstedt åsyftade, då han sade, att man bör inskränka sig till en ökning af 50,000 kronor om året. Den lade vi till det förra årets anslag, och så blef det 800,000 kronor. Men dessutom ansåg jag, att det var absolut nödvändigt att hjälpa skytteföreningarna med någon del af den summa, som man begärt extra för utvidgande och ordnande af skjutbanor. De hade begärt 60,000 kronor för detta ändamål, och jag har i propositionen föreslagit 30,000 kronor, d. v. s. hälften. Skjutbanor äro ju ett alldeles nödvändigt komplement till denna rörelse, och i den mån som man använder nya gevär med längre skottvidd, måste man omändra många gamla skjutbanor och får kanske anlägga nya. Skytteföreningarna hafva ådragit sig skuld för anläggning af skjutbanor. Man behöfver ytterligare skjutbanor, och behofvet därpå växer undan för undan. När Kungl. Maj:t verkligen har i fråga om öfriga anslag i denna punkt gjort så många nedsättningar,

som Kungl. Maj:t gjort, och därmed visat, att Kungl. Maj:t velat tillmötesgå sparsamhetskravet, så vill jag hoppas, att Riksdagen lämnar de för denna saks främjande erforderliga 30,000 kronor, som nu begäras för anläggning och omändring af skjutbanor.

*Anslag till
det frivilliga
skytteväsen-
dets befräm-
jande.*
(Forts.)

Friherre Beck-Friis, Johan: På grund af hans excellens statsministerns anförande skulle man nästan kunna draga den slutsatsen, att, om Riksdagen icke beviljar, hvad Kungl. Maj:t begärt, utan följer utskottets förslag, öfverstyrelsen kommer att stå utan medel för anläggande af skjutbanor, men så är icke förhållandet. Uti planen öfver fördelningen af de af utskottet föreslagna 800,000 kronorna finnes upptagen en post, som heter »understöd för ordnande af skjutbanor n. m.», med 141,600 kronor. Ser man efter i förra årets anslags fördelningsplan, så står däri upptaget för samma ändamål 127,600 kronor. Således, äfven om herrarna skulle följa utskottets förslag, ökas denna anslagspost i år med 14,000 kronor.

Nu är det väl egentligen för de nybildade skytteföreningarna som nya skjutbanor behövas, och det är angifvet här, att det är 74 nybildade skytteföreningar. Jag har flera gånger varit med om anordnandet af slika skjutbanor, och då hafva vi fått anslag af cirka 500 kronor till hvarje skjutbana. Äfven om det sålunda skulle anläggas 74 eller några flera banor, borde dessa 141,600 kronor räcka ganska godt till. Och för utvidgning af äldre banor för de längre skjutande gevären torde väl icke så stora belopp behövas. Ehuru jag är mycket intresserad för den frivilliga skytterörelsen, får jag säga, att jag vidhåller, hvad jag sade vid 1906 års riksdag, att öfverstyrelsen följer icke med tillbörlig noggrannhet Riksdagens skrifvelse, att den får försöka att icke draga förskottsväxlar på Riksdagens offervillighet. Man har nämligen gång på gång beräknat att få ut mer än hvad som varit anslaget. År 1906 beviljade Riksdagen 75,000 kronor extra, för att frivilliga skytteväsendets finanser skulle komma i jämnvikt igen, men då visste öfverstyrelsen också, att Riksdagen ämnade hålla fast vid den år 1904 bestämda ökningen af 50,000 kronor hvarje år.

Herr grefve och talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Wieselgren: Om den frivilliga skytterörelsen lefde utslutande på statsanslag, skulle jag ingenting hafva att invända mot det resonemang, som från utskottets sida här förts; men då vi alla veta, att vår frivilliga skytterörelse bäres icke blott utaf sin egen inre entusiasm, utan också af ganska stora ekonomiska utgifter, bestridda ur medlemmarnas egna kassor, så förefaller det mig, som om saken borde ses kanske litet annorlunda, än hvad från utskottets sida skett. Ty det är för hela vårt fosterland utaf

*Anslag till
det frivilliga
skytteväsen-
dets befräm-
jande.*
(Forts.)

en mycket stor betydelse, att icke denna hänförelse får hejdas eller kvävas utaf ekonomiska bekymmer. Kunna vi hjälpa till att icke så sker, då hafva vi, synes det mig, gjort *vår* plikt mot den rörelsen och mot fosterlandet. På den grund ber jag att få förena mig med dem, som yrkat bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Grefve Hamilton, Raoul: Jag är delvis förekommen af den siste ärade talaren.

Det förefaller mig ganska egendomligt, att när vännerna af ett starkt försvar vilja göra en afprutning på begärda anslag till försvaret, så göra de det just på anslaget till frivilliga skytterörelsen, och likväl är kanhända detta anslag det för försvaret allra mest viktiga. Ty skytterörelsen har en dubbel uppgift, den ena att utbilda skickliga skyttar, hvilket naturligtvis är af stor vikt för vår armé, och den andra, som icke är den minst väsentliga, att väcka intresset inom vårt land just för försvaret. Jag tror, att den frivilliga skytterörelsen härvidlag spelar den största rollen, och såvidt vi skola hafva ett försvar, skall det vara byggdt just på att försvaret är populärt. Det, som bäst gör det populärt, är just denna rörelse.

Jag vågar, herr grefve och talman, hemställa om bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Friherre Gripenstedt: Det är mindre populärt att försvara utskottets yrkande än att yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt, ty skytterörelsen är ju så populär. Men jag vill opponera mig mot grefve Hamiltons utsago, att detta är bland de viktigaste anlagen för vårt försvar. Det tror jag icke, ehuru skyttesaken är viktig och bör understödjas, och det sker ju äfven. Men man är något fantastisk i sina öfverdrifter rörande betydelsen af denna sak. Såsom bevis härför skall jag taga ett exempel och hoppas, att ingen stöter sig därpå.

Vid genomläsning af propositionen angående andra hufvudtiteln, fann man, att styrelsen för tvångsuppfostringsanstalten på Bona hade föreslagit skjutöfningar för eleverna och begärt 500 kronor i ammunitionsanslag. Detta afstyrktes af chefen för justitie-departementet, och det håller jag honom räkning för.

Detta exempel visar emellertid i allt fall, huru långt fantasteriet kan gå. Icke hade väl detta anslag varit af så stor betydelse för vårt lands försvar!

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen i enlighet med därunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt, samt

vidare därpå, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan, såvidt den skilde sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och bifalla denna framställning oförändrad.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till Kungl. Maj:ts framställning vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 37 af sitt utlåtande N:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren utskottets hemställan, såvidt den skiljer sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och bifaller denna framställning oförändrad.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 56;

Nej — 72.

Punkterna 38—41.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 42.

Lades till handlingarna.

Punkterna 43—44.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning af statsutskottet den 14 och 17 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 43, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning i fråga om det årliga anslag af 300,000 kronor, som från riksgäldskontoret utgår till Hans Majt Konungen

*Anslag till
det frivilliga
skytteväsen-
dets befräm-
jande.
(Forts.)*

n:o 44, i anledning af väckt motion om indragning till statsverket af det s. k. Konung Karl XIII:s hemgiftskapital m. m., och

n:o 45, i anledning af väckt motion om anläggning af en statsbana från Älfsby till Piteå,

biföll Kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

*Ifrågasatt
ändring i
villkoren för
erhållande af
rederilån.* Föredrogs ånyo statsutskottets den 14 och 17 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 46, i anledning af väckta motioner om ändring i villkoren för lån från fonden för rederinäringens understödjande.

I särskilda, lika lydande motioner, nämligen: n:o 29 i Första Kammaren, väckt af herr E. A. Enhörning och n:o 64 i Andra Kammaren väckt af herr D. Broström, hade föreslagits, att Riksdagen måtte till Kungl. Maj:t aflåta skrifvelse med anhållan,

»att Kungl. Maj:t ville, med ändring i nu gällande bestämmelser angående villkoren för lån från fonden för rederinäringens understödjande, bestämma, att sedan lån innehafts under två år från lyftningsdagen, skall under de därpå följande tio åren årligen afbetalas en tiondel af det ursprungliga lånebeloppet, så att hela lånet varder sist inom utgången af det tolfte året till fullo guldet; att sådan förlängd amorteringstid måtte tillgodokomma ej blott dem, som hädanefter beviljas lån från sagda fond, utan jämväl redan befintliga låntagare, hvilka i händelse de redan verkställt afbetalning böra få vid senare afbetalning tillgodoräkna sig hvad af dem för mycket erlagts, samt

att Kungl. Maj:t vid utfärdande af bestämmelser i nu berörda syfte ville meddela föreskrift om de åtgärder från vederbörande myndigheters sida, som kunna finnas nödiga för bibehållande af statsverkets rätt gentemot låntagare och löftesmän samt för aflämnade hypoteks bevarande vid orubbad kraft.»

Utskottet hade på angifna skäl hemställt, att förevarande, af herr Enhörning och herr Broström väckta motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Enhörning: Jag står nu åter på samma plats och har framför mig ett utskottsbetänkande, enhälligt afstyrkande. Men hvad har jag väl att göra? Har jag nu en gång sagt a, får jag väl också säga b.

Utskottet har afstyrkt den föreliggande motionen därför, att någon ändring i de för helt få år sedan bestämda villkoren för

lån från fonden för rederinäringens understödjande *icke synes* utskottet lämplig på grund af en tillfällig konjunktur.

Dessutom fruktar utskottet, att ett tillmötesgående i motionens riktning skulle från andra håll framkalla anspråk på liknande förmåner. Det är visserligen sant, att det är de nuvarande konjunkturerna, som gifvit anledning till motionen och detta så mycket mera, som dessa nu i tvenne hänseenden verka nedtryckande på rederirörelsen. Denna gång har konjunkturen nämligen frångått den regel, som den eljest i allmänhet brukar följa. Den allmänna depressionen har nu på ett mycket betänkligt sätt förlamat handel och industri i alla länder utan undantag, och detta beklagliga förhållande måste helt naturligt hafva ett ytterst menligt inflytande på rederirörelsen, ty det är ju denna, som förmedlar varuutbytet länderna emellan, och fraktsatserna äro också för närvarande så låga, att de flesta rederier nu icke kunna arbeta annat än med gifven förlust. Detta är den ena orsaken, hvarför nu konjunkturen — som väl icke får kallas tillfällig, då den berör de allra flesta kulturländer — förorsakar rederirörelsen förlust. Den andra orsaken är de höga räntesatser, som nu äro gällande i vårt land och som — ehuru de redan länge nog tryckt vår handel och industri — hota blifva permanenta, åtminstone för en tid framåt. Under mindre goda och dåliga konjukturer brukar ju räntesatsen vara lägre än under goda, men denna gång har den i stället gått i höjden, och det till en sådan grad, att vi dess bättre sällan eller aldrig förut i våra dagar haft att anteckna ett motstycke därtill. Rederirörelsen lider således icke blott af de tryckta fraktkonjunkturerna utan äfven af de höga, nu gällande räntesatserna, hvilka ingalunda voro att förutse, då villkoren för lånen ur den s. k. rederifonden fastslogos. Det synes mig därför, att utskottet ingalunda visat det tillmötesgående mot denna näring, som man kunnat vänta, då man tager i betraktande det afsevärda inflytande, som rederinäringen dock utöfvar på vår utländska handelsbalans. Numera ombesörja våra rederier en mycket stor del af såväl exporten som importen, och det skulle helt säkert verka ytterst menligt för vårt land, om dessa fraktselopp åter skulle gå oss förbi. Hvad begäres nu i motionen i fråga? Jo, endast det, att amorteringstiden — sedan lån innehafts under två år (utan amortering) — måtte utsträckas från 6 till 10 år, d. v. s. att lånen skulle amorteras med en tiondel i stället för en sjättedel årligen.

I detta sammanhang vill jag nämna, att jag i motionen gjort mig skyldig till ett misstag, som också påpekas af utskottet. Departementschefen gjorde på sin tid i sin hemstallan till Kungl. Maj:t det yrkande, att amorteringen bör så ske, »att lånet varder till fulla inbetaldt senast inom utgången af åtta år från det amorteringen skolat taga sin början», men på grund af att Riksdagen i sin skrifvelse af den 18 maj 1903 säger

*Ifrågasatt
ändring i
villkoren för
erhållande af
rederilån.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
ändring i
villkoren för
erhållande af
rederilån.
(Forts.)*

sig — i fråga om dessa lån — ej hafva annat att erinra, »än att lånens löpetid, som är föreslagen till tio år, borde böra bestämmas något kortare», blef amorteringstiden af Kungl. Maj:t fastslagen till 6 år, förutom de 2:ne första åren, då amortering ej erlägges. Jag vill därför påpeka, att Kungl. Maj:t en gång ansett amorteringstiden böra vara åtta, ej sex år, oakadt så väl kommerskollegium som statskontoret uttalat sig för att lånetiden borde något inskränkas. Håri finner jag ett mycket kraftigt stöd för min motion och vågar uttala den förhoppning, att herrarne ville beakta denna Kungl. Maj:ts hemställen till statsmakterna. Då nu staten direkt medelst afbetalningslån understödjer en näring, som fordrar så stora kapital som rederiförelsen, så måste ju med skäl sägas, att åtta år äro en alltför kort tid, för att understödet skall blifva effektivt och till verkligt gagn.

Nu kan det mycket väl inträffa, att rederier, som inköpt stora och dyrbara lastångare på grund af rederifondens tillkomst, icke lyckats — tillfölje oförutsedda, mindre gynnsamma konjunkturer — intjäna tillnärmelsevis så mycket, som åtgår till den amortering, som är behöflig för rederifondens lån än mindre för öfriga lån, hvarigenom de under dylika kritiska tider kunna komma i en mycket prekär ställning. Då nu detta förhållande är alldeles påtagligt, så är det väl ej mer än statens skyldighet att i en kritisk tid ytterligare träda stödande emellan, och då staten kan göra det utan upoffring — genom att förlänga den egentliga amorteringstiden — då synes det mig ej mer än billigt, att staten också gör det. Föga öfvertygande torde det vara att krypa bakom sådana skäl, som att ett tillmötesgående härutinnan skulle framkalla anspråk på liknande förmåner från andra håll. Hvarje sådan fråga bör väl behandlas för sig och röna det tillmötesgående eller afstyrkande, som den i och för sig är värd. Att anföra ett dylikt skäl för afslag synes mig antyda, att utskottet likväl erkänner ett visst berättigande i motionens syfte.

Innan jag beslöt mig för denna motion, tillskref jag en del rederier, som erhållit dylika lån, för att utforska, om de ansåge en prolongation af amorteringstiden behöflig och af behovvet påkallad. Det är deras svar, som gifvit mig mod att framkomma med motionen. Se här en axplockning ur desamma. Af 41 svar, som ingått, ställa sig endast trenne redare afvisande; den förste vill påstå att »lätt åtkomliga rederilån af staten i sammanhang med annan skuldbelastning vid sidan af rederilån lätt kunde uppamma osund konkurrens», den andre konstaterar att han »såsom f. d. ledamot af Riksdagens Första Kammare vet, att Riksdagen ej ändrar sina en gång stadgade villkor vid låneunderstöd», och slutligen den tredje: »det spelar ringa roll, om amorteringstiden sker på 8 eller 10 år, hvadan vi anse den fixerade tiden böra bibehållas». Detta afstyrkande får dock en ganska betecknande

afslutning; i fortsättningen skrifver han nämligen: »för de rederier, som af erhållna statsmedel omplacerat andra, för dem dyrare lån, är det ju endast ett förlängande af kvalen, om återbetalningen sättes till 10 år, och därjämte tro vi ej, att vederbörande från början afsågo lån till sådana rederier».

*Ifrågasatt
ändring i
villkoren för
erhållande af
rederilån.
(Forts.)*

Af dessa trenne svar framgår ju tydligt, att intet enda har ett verkligt, fullgiltigt skäl för sin afvisande ställning till frågan — möjligen med undantag af det andra i ordningen. Hvad det sista beträffar, synes det gifva en föreställning om de bekymmer, som amortering af korta rederilån kunna medföra. Denne redare har dock gjort ett misstag, då han uppger amorteringstiden till 8 år. Den är, som nämndt, 6 år, förutom de tvenne frihetsåren. Då man nu betänker, att det finnes rederilån från 20,000 till 1,500,000 kr., så måste erkännas, att amorteringstiden ej spelar någon så stor roll för de små låntagarne, men så mycket väsentligare — för att ej säga ödesdigrare — för de större. Amorteringen utgör för ett lån på 1,500,000 kr. på 6 år 250,000 kr. och på 10 år 150,000 kr. årligen; för ett lån på 600,000 kr. på 6 år 100,000 och på 10 år 60,000 kr. årligen och för ett lån på 240,000 kr. på 6 år 40,000 och på 10 år 24,000 kr. o. s. v. En förlängning af amorteringstiden till tio år skulle således högst väsentligt stödja rederinäringen och bidraga till att i dessa synnerligen pröfvande tider gifva den det ytterligare stöd, som den otvifvelaktigt behöfver för att — under konkurrensen med främmande nationers stora kapitalstarka rederier — hårda ut under de nuvarande bistra tiderna. En lättnad af det slag, jag tillåtit mig framhålla, skulle för visso bidraga att åt svenska rederinäringen bevara den plats, som den under gångna årtionden tillkämpat sig. Andra nationer skola då icke undantränga den svenska flaggan.

På grund af hvad jag nu anfört, ber jag, herr grefve och talman, att få yrka bifall till min motion.

Herr Trygger: Jag skulle icke hafva yttrat mig i denna fråga, såvida icke den ärade motionären, då han förklarade, att statsutskottet företrädesvis på grund af formella skäl afstyrkt motionen, därjämte uttalat, att af statsutskottets yttrande framginge, att det erkände ett visst berättigande i motionens syfte. För så vidt den ärade motionären med motionens syfte menade befordrandet af rederinäringen, tror jag mig kunna antaga, att statsutskottet funnit ett berättigande däri, men om han menade, hvilket han sannolikt gjorde, att statsutskottet skulle hafva haft sympatier för hans yrkande på amorteringstidens utsträckning för dessa rederilån, skulle jag för min del beklaga, om han hade rätt i sin förmodan, att statsutskottet funnit något berättigande i detta. Jag har alltid varit synnerligen intresserad för rederinäringen i vårt land. Men just därför har jag ständigt framhållit, att man borde hålla emot dem,

*Ifrågasatt
ändring i
villkoren för
erhållande af
rederilån.
(Forts.)*

som vilja bygga rederinäringen på lån. Det finnes ingen verksamhet, som enligt min mening bör drifvas i så hög grad med eget kapital som just rederinäringen, beroende därpå att den under vissa år gifver afsevärd vinst och under andra år ingen, ja, kanske går med förlust. Endast på det sätt kan rederinäringen blifva stark och för landet lyckobringande, att den drifves med eget kapital, hvilket utgör en säker grundval för dess verksamhet. Emellertid, detta hindrar naturligtvis icke, att denna näring likaväl som andra kan behöfva lån, men då böra dessa lån afpassas efter dess natur. Nu är det ju så, att, när ett fartyg börjar bli gammalt, kostar det mera i underhåll och gifver mindre förtjänst under i öfrigt lika konjunkturen än förut. Det är därför under de första åren, man använder fartyget, som man bör se till, att skulden amorteras; det duger icke att skjuta fram amorteringstiden till den tidpunkt, då fartyget försämrats, då underhållskostnaderna blifva större och assuransersättningarna minskas o. s. v. Låt oss nu tänka oss, att en person, som bygger ett fartyg för 200,000 kr., erhåller lån från statens rederifond på 100,000 kr. samt har eget kapital till samma belopp. Jag vill då antaga, att det går åt ett år för fartygets leverering, och räknar sålunda att först ett år sedan rederilånet uppburits, inkomster kunna erhållas af fartyget. Efter nu gällande bestämmelser skulle ytterligare ett år efter detta års utgång förflyta, innan man behöfver börja amorteringen, men därefter fortgår denna under sex år. Om man nu anser, att för ett nytt fartyg fem procent böra årligen amorteras på fartygets värde, utgör amorteringen å ett fartyg, värdt 200,000 kr., 10,000 kr. om året. Men hvad utgör i nyssnämnda exempel amorteringen som jag enligt nuvarande bestämmelser har att för en beräknad tid af 7 år gifva till staten? cirka 14,000 kr. Sålunda, 4,000 kr., som jag årligen amorterar mer, än man kan anse, att fartyget bör antagas minska i värde för en fartygsägare, som vill hafva en sund rörelse. Dessa 4,000 synes det mig vara synnerligen lämpligt, att fartygsägaren under den tid, amorteringen bör fortgå, tager utaf afkastningen af sitt fartyg. Såvidt beloppet utgör afkastning af hans eget kapital, får han sedermera riklig ersättning, då lånet amorterats, och detta är i sin ordning. Meningen med dessa rederilån är icke den, att staten skall förhjälpa vissa personer till att under loppet af åtskilliga år få en högre afkastning på eget kapital; meningen är att sätta dessa personer i stånd att skaffa sig bra och tidsenliga fartyg, fastän de icke hafva så stort kapital, som erfordras för att köpa och förvärfva dylika fartyg. Rederilånen skola de söka att snart återgälda för att sedan kunna stå på egna fötter och fortsätta sin verksamhet med eget kapital. Däri ligger rederinäringens bästa.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Den ärade motionären klagar öfver, att statsutskottet i sitt afslagsyrkande icke varit nog tillmötesgående. Jag tror, att, när han eftertänker hvad vi sagt, han skall finna vårt uttalande mycket mer tillmötesgående än det svar, han nyss fick från herr Trygger. Statsutskottet har nämligen inskränkt sig till att för Riksdagen påvisa de skäl, hvilka, om jag så får säga, från riksdagssynpunkt ansågos fullt tillräckliga för att motivera ett afslag på motionen. Motionären har erkänt, att orsaken, hvarför motionen kommit fram, var den nuvarande konjunkturen, de höga räntor, som för närvarande gälla. Han försökte att polemisera mot utskottets uttalande, att denna konjunktur vore tillfällig, och sade, att den icke är tillfällig, då den berör nästan alla kulturländer, och man sålunda kunde frukta, att den skall vara länge. Jag tycker icke, att detta hans svar är öfvertygande, och från Riksdagens ståndpunkt är det väl nästan omöjligt att på grund af en sådan konjunktur taga sig för att ändra räntesatser och amorteringsplaner, som alldeles nyss af Riksdagen blifvit bestämda.

*Ifrågasatt
ändring i
villkoren för
erhållande af
rederilån.
(Forts.)*

Det andra skälet för afslag, som statsutskottet haft, är, att den af motionären föreslagna åtgärden skulle hafva retroaktiv verkan. Det skälet berörde han icke. Men jag finner detta från Riksdagens synpunkt vara ganska beaktansvärdt; en sådan sak vill man ju icke vara med om.

Hvad vidare motionären sade, att det tredje skälet för afslag, som statsutskottet framställt, nämligen att bifall till motionen skulle gifva anledning till många dylika anspråk, icke ägde någon befogenhet, vågar jag bestrida på det bestämdaste. Han säger, att hvarje sådan framställning skall pröfvas för sig; det är visserligen sant, men vi veta ju alla, som varit med i Riksdagen något så när länge, att skulle man bifalla denna motion, så komme yrkanden, liknande denna, att med mycket stor kraft göras från alla möjliga håll, där man inuehar lån från fonder, hvilka Riksdagen beviljat.

Jag yrkar, herr grefve och talman, således bifall till statsutskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med därunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla herr Enhörnings i ämnet väckta motion; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 14 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 47, i anledning af väckta

motioner om byggande och underbåll af utfartsvägar från stationer vid statens järnvägar, biföll Kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

*Ifrågasatt
uttagande af
stämpelafgift
å ordensut-
nämningss-
bref.*

Föredrogs ånyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 13 och 14 innevarande månad bordlagda utlåtande, n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående uttagande af stämpelafgiften å utnämningssbref för riddare och kommandörer af ordnar.

Med föranledande af en af herr *B. A. Petré*n inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 230, hade nämnda kammares fjärde tillfälliga utskott hemställt, att Andra Kammaren för sin del måtte besluta, i enlighet med motionen, »det Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t behagade anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta därom, att den af Riksdagen fastställda stämpelskatten på utnämningssbref för riddare och kommandörer af ordnar må för framtiden erläggas af dem, som mottaga värdigheten i fråga.»

Denna utskottets hemställan hade af Andra Kammaren bifallits, hvarefter beslutet delgifvits Första Kammaren, som därpå hänvisat frågan för vidare utredning till sitt första tillfälliga utskott, hvilket i nu föreliggande utlåtande hemställt, att Första Kammaren måtte på det sätt biträda Andra Kammarens beslut, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhölle, det täcktes Kungl. Maj:t föranstalta därom, att skyldighet blefve ålagd svenska undersåtar, hvilka utnämnas till riddare och kommandörer af ordnar och mottaga värdigheten, att utlösa utnämningssbref.

Herr Anderson, Albert: Enligt den af Kungl. Maj:t den 24 november 1902 utfärdade stadgan för de kungliga ordnarna kunna ordensutmärkelser tilldelas svenska män för förtjänster om konung och fädernesland. Tillfälle att erhålla ordnar är ingalunda inskränkt till vissa kretsar af folket. Först hafva vi då dem, som äro i tjänst hos staten eller det allmänna; officerare, civila tjänstemän och präster; vidare vetenskapsmän, hvilka inlagt förtjänst och hedrat vårt land med sina forskningar och sina sträfvanden; vidare hafva vi svenske män, som ägnat sig åt jordbruk eller industri, och däri utvecklade en verksamhet, som ländt vårt land till stort gagn. Hvad nu angår dem, som äro i tjänst hos staten eller utslutande sysselsätta sig med vetenskapliga arbeten, är det nog många, hvilkas ekonomiska ställning icke är så synnerligen lysande, i synnerhet om de hafva stor familj att draga försorg om. Att under sådana förhållanden beskatta dessa personer för att de må erhålla en välförtjänt utmärkelse, synes mig vara föga lämpligt.

För den händelse emellertid, att Riksdagen skulle besluta en skrifvelse, sådan som den föreslagna, och Konungen godkände densamma, huru skulle det te sig med ordensutnämningar? Hittills hafva de offentliggjorts i Post- och Inrikes Tidningar, och så kommer väl äfven framdeles att blifva förhållandet, men så snart skyldigheten att lösa ordensbref blifvit obligatorisk, måste i Posttidningen efter ett sådant tillkännagifvande också införas underrättelse därom, att de, som blifvit utnämnda till någon orden, skola inom viss tid, exempelvis inom tre månader, hos ordensskattnästare-ämbetet lösa sitt ordensbref, vid äfventyr att eljest ordensutnämningen återkallas. När denna tid förflutit, och det inträffat, att någon eller några utnämnde icke löst sitt ordensbref, måste ett nytt officiellt tillkännagifvande inkomma i Posttidningen att, sedan den och den — här nämnas namnen — icke löst sitt ordensbref, återkallas utnämningen för honom. Hvad blir det för heder för dem, som utlöst sina ordensbref, då de fått sina ordnar allenast för den skull, att inlösning skett af ordensbrefven; ty annars hade de icke fått dem. Man kan ju också tänka sig en annan utväg. Kongl. Maj:t kunde låta befalla, att alla, som han ämnar utnämna till riddare, skulle på förhand tillkännagifva, huruvida de vore villiga att utlösa sina ordensbref. Då kunde det komma åtskilliga, som förklarade, att de icke ville göra det, och de blefve icke utnämnda, men andra, som förklarade sig villiga att erlægga ifrågasvarande afgift, skulle få sin belöning i form af en orden, som sålunda blefve en belöning för dem, hvilka betalade stämpeln å ordensbrefvet — ingenting annat. Det blefve en förryckt utmärkelse, om jag får så uttrycka mig. Syftet med motionen är därför, såsom jag tror, att få bort allt hvad ordensväsende heter, men i så fall hade det varit bättre, att motionären rent och ärligt sagt ifrån om denna sak, så att man fått pröfva den.

Det finnes åtskilliga andra utmärkelser, hvilka meddelas här i landet, som icke äro belagda med något slags stämpel. Vi hafva här många akademier och vetenskapliga samfund, som inkalla personer till ledamöter. Detta är också obestriddigen en utmärkelse, men den kostar ingenting. Skall man nu tvinga dem, som utmärkas med ordnar att betala sina ordensbref, ligger det väl nära till hands, att äfven de, som vinna utmärkelser af annat slag, skulle betala något därför. Vidare hafva vi ett annat slags utmärkelser. Man anser det som ett förtroende, en utmärkelse att blifva vald till riksdagsman, och följaktligen, likaväl som ett ordensbref skulle beläggas med stämpel, borde en riksdagsmannafullmakt stämpelbeläggas, ty riksdagsmännen äro väl icke en sådan särskild klass här i landet, att de borde vara fria från den allmänna regeln i detta fall. Andra Kammarens ledamöter hafva redan nu arfvode, och det är sannolikt att det icke dröjer länge, innan Första Kammarens ledamöter äfven få sådant, och vid sådana förhållanden

*Ifrågasatt
uttagande af
stämpelafgift
å ordensut-
nämningss-
bref.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
uttagande af
ämpelafgift
å ordensut-
nämningss-
bref.
(Forts.)*

kunde det icke vara så obilligt, om de finge betala för utmärkelsen.

Slutligen framhåller motionären likaväl som utskottet den stora nyttan för staten af förhöjd inkomst genom denna stämpelbeläggning af ordensbref. Den är mycket behöflig, denna inkomst. Efter motionärens beräkning — jag har icke granskat den, men jag håller hans uppgift för trolig — skulle år 1907 denna stämpelbeläggning hafva inbringat staten omkring 32,000 kr., och detta är ju en afsevärd summa. Men man bör komma ihåg, att statsbudgeten enligt den till innevarande års riksdag aflämnade statsverkspropositionen uppgår till omkring 216 millioner kr.; och huru stor del af dessa 216 millioner är den nämnda summan af 32,000 kr.? Ur synpunkten uteslutande af att bereda staten en väsentlig inkomst kan jag sålunda icke finna det nödvändigt att frågå den af Kungl. Maj:t för närvarande bestämda och gällande praxis. Skulle utskottets förslag gå igenom, blefve ordensutnämningarna icke någon belöning för tjänster mot konung och fädernesland utan belöning för dem, som betala stämpeln å sina ordensbref.

Jag yrkar afslag på utskottets hemställan.

Herr vice talmannen: När jag tillåter mig att uppträda i denna fråga, torde mitt personliga intresse däraf icke kunna misstydas, då jag icke vidare kan blifva part i saken. Jag vill emellertid säga, att jag icke kan biträda utskottets förslag, och detta af flera skäl. Utskottets förslag innebär enligt min mening ett ingripande i Konungens prerogativ, en inskränkning af den Hans Maj:t Konungen tillkommande rätt att, såsom det synes honom för godt, lämna erkännande åt svenske män för nyttiga stråfvanden i samhällsarbetet. Skulle utskottets förslag komma att tillämpas, blefve följden däraf, att Konungen nödsakades taga hänsyn icke allenast till gjorda tjänster utan äfven till den omständigheten, huruvida den, som afses att blifva hedrad med ett sådant erkännande, äfven ur ekonomisk synpunkt vore i tillfälle att bestrida därför nödiga kostnader. Mången gång och kanske i de flesta fall är detta ju möjligt, men det lär väl någon gång kunna inträffa, att så icke är förhållandet, och då är Konungen beröfvad sin frihet att, efter de grunder, som för honom äro bestämmande, utdela dessa utmärkelser. Detta vore ett inkräktande på Konungens rätt, och det lär vara en skyldighet att tillse, att Konungens prerogativ icke i oträngdt mål trädes för nära.

Och vidare: det har blifvit en sed, att vederbörande myndigheter kunna för långvarig och trogen tjänst föreslå dem underlydande statens tjänstemän till erhållande af ordensvedermålen, och det har blifvit en praxis här likaväl som i andra länder att för att komma i åtnjutande af sådana vedermålen tjänstemännen skola hafva haft en viss oförvitlig tjänstetid. De, som föreslå

dessa vedermälen, skulle säkerligen mången gång komma i en ganska svår ställning, då de å ena sidan funne vedermälet berättigadt och befogadt, men å andra sidan måste räkna med tjänstemannens för måga att bära de med detsamma erhållande förenade utgifter, och dessa äro icke så oväsentliga. Om jag icke misstager mig, är afgiften till ordenskassan för riddarvärdighet 60 kronor. Med en stämpelafgift, sådan den nu är föreslagen eller rättare sagdt affattad, af 50 kronor blefve det tillsammans en utgift af 110 kronor, som under vissa omständigheter kunde betraktas såsom en rätt afsevärd summa. Det skulle således kunna inträffa, att vederbörande komme i valet och kvalet, att de mången gång skulle nödgas föreslå mera burgna personer, under det andra, som kanske voro lika berättigade, hade lika goda meriter, kunde komma att ställas utanför. De olägenheter och missförstånd, som däraf skulle på många håll framkallas, ligga i öppen dag, och orättvisan liksom orimligheten af en sådan uppdelning blifver så mycket mer påfallande i vår tid, då man försöker jämma ut olikheter mellan mer eller mindre bemedlade och icke vill skapa nya. Ordensväsendet skulle i högre grad än hittills blifva en de mer lyckligt lottades förmån, och det kan man väl icke vara med om att tillstyrka.

Hade i sammanhang med det nu föreliggande förslaget ifrågasatts en *betydande* nedsättning af stämpelskatten, hade jag för min del kunnat vara med om saken — åtminstone hade i sådant fall frågan ställt sig annorlunda. Då så icke är förhållandet, nödgas jag, herr grefve och talman, yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr von Stapelmohr: Herrarne erinra sig, att för några veckor sedan behandlades här i kammaren ett af en kammarledamot väckt förslag om stämpelskatt på ordensbref. Det förslaget gick ut på nya grunder för stämpelns bestämmande. Första Kammaren underkände förslaget, men under debatten framhölls med skärpa, att Riksdagen borde se till, att de bestämmelser om stämpelskatt, som Riksdagen en gång fastställt, blefve iakttagna och att skatt således blefve erlagd af dem, som fått sig ordnar tilldelade.

Motionären herr Petréu i Andra Kammaren har nu riktat sin motion därpå, och utskottet har gifvit stöd åt motionen, dock med någon ändring. Då 1871 års Riksdag bestämde, att stämpel på utnämningsbref till ordnar skulle utgå med de belopp, som ännu gälla, hade Riksdagen, såvidt jag kunnat finna, icke ringaste tanke på att ingripa i Konungens prerogativ. Skälet var uteslutande af ekonomisk art; Riksdagen ville skaffa bättre inkomster för statsverkets behof. 1871 års Riksdag införde genom sitt beslut icke något nytt led i beskattningsväsendet, ty redan förut fanns skatt på ordensvärdighet. Motionären har därom upplyst, att, alltsedan Kungl. Maj:t i en den 7 juli 1752 meddelad förklaring föreskrifvit, att stämpelafgift till angifven storlek skulle erläggas af dem, som

*Ifrågasatt
uttagande af
stämpelafgift
å ordensut-
nämningss-
bref.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
uttagande af
stämpelafgift
å ordensut-
nämningss-
bref.
(Forts.)*

tilldelades någon af serafimer-, svärds- och nordstjärneordnarna, hafva de af Kungl. Maj:t därefter utfärdade förordningar angående stämpelafgifter städse innehållit föreskrift om dylika afgifter till visst belopp för utnämningssbref för riddare och kommandörer af de vid tiden för de särskilda förordningarnas tillkomst inrättade ordnar, och en år 1798 utfärdad förordning har ungefär samma innehåll. Den först bestämda stämpelskatten växlade mellan 10 och 100 daler silfvermynt. Men den stämpelskatt, som fanns 1871, var högre; den växlade mellan 12 och 100 kronor, och den nu gällande växlar mellan 50 och 400 kronor. Riksdagens beslut om högre stämpelskatt möttes emellertid af ordenskapitlet med den föreskriften, att ingen, som utnämndes till ordensvärdighet, skulle vara skyldig att utlösa ordensbref; men om någon ville göra det, skulle ordensbrevet beläggas med stämpel. Därmed drogs i ordenskapitlet ett streck öfver Riksdagens beslut. Jag känner icke skälet därtill, men det är icke för djärft att antaga, att vederbörande ansågo 1871 års stämpelbestämmelse för hög. Därmed må nu vara hur som helst. Den frågan föreligger icke nu, och enahanda är förhållandet med den af förste talaren påpekade frågan, om ordensvärdighet bör utgöra föremål för beskattning. Riksdagsbeslutet af år 1871 kvarstår orubbadt.

Det nämndes, att den inkomst, som statsverket skulle hafva af stämpelskatten, skulle vara obetydlig i förhållande till utgiftssumman i statsbudgeten; den skulle uppgå endast till omkring 32,000 kronor för år 1907. Ja, för mig är den ekonomiska sidan af saken af underordnad betydelse. För mig gäller det mera, huruvida Riksdagen skall häfda sitt beslut, och i det afseendet har utskottet slutit sig till den mening, att, då Riksdagen en gång fattat ett beslut om stämpelskatt, Riksdagen också skall anlita de medel, som stå till buds, för att komma fram till målet. Riksdagens rätt i beskattningsafseende anser jag vara en den fastaste grundval för hela vårt statsskick. Denna rätt är så dyrbar, att Riksdagen bör hålla god vakt om den, vare sig det gäller att afvärja försök att intränga på beskattningsområdet eller att genomföra hvad Riksdagen i beskattningsafseende beslutat, såvida det icke strider mot den andra statsmaktens rättigheter och prerogativ.

Den förste talaren sade, att uttagandet af stämpel och ordensbref skulle kännas hårdt för den mindre bemedlade. Jag tror icke, det är så farligt med den saken. De där ordnarna äro så välkomna för de flesta, att jag är öfvertygad om att afböjande af ordensutnämningar endast för stämpelafgiftens skull icke blir oftare förekommande än som nu sker, då det händer, att ordensdekorationer en eller annan gång undanbedjas. Den, som önskar mottaga ordensvärdigheten, kan gärna betala för densamma äfven till staten. För vissa ordnar är afgiften nog ganska betydlig. Skall så stämpel

läggas till, blir utgiften väl mycket högre, men det bör icke få rubba principen, sådan den af Riksdagen faststälts.

Det sades också, att ett bifall till utskottets förslag skulle göra, att ordensutnämningar skulle blifva endast de i ekonomiskt afseende lyckligt lottades förmån. Jag tror att det i allmänhet är så äfven nu och att ordensutmärkelser mera sällan falla ned bland de obemedlade.

Vidare nämndes det, att det skulle vålla vissa svårigheter för dem, som skulle föreslå till ordnars erhållande, om de icke kunde på förhand beräkna, huruvida de föreslagna skulle mottaga orden eller icke. Jag tviflar på det och tror, att de, som föreslå, kunna mycket lätt få underrättelse om det på förhand, och om så icke vore fallet, så har det liten betydelse.

Jag skall icke uppehålla kammaren längre utan ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr von Möller: Om en bit af taket hade ramlat ned här, hade jag sannerligen icke blifvit mer förvånad än nu af diskussionen i denna fråga, sedan det talats och skrivits så mycket förut och, åtminstone då min motion var före, man icke hörde någon yttra sig mot den princip, för hvilken medmotionären i Andra Kammararen här gjort sig till tolk.

De herrar, som nu opponerat sig mot utskottets betänkande, hafva ju alla spelat på den strängen, att det skulle vara orättvist att beskatta belöningen. Men hvar står det skrivet, att en ordensutnämning skall annulleras, om icke ordenshyran och utnämningssbrevet lösas? Här är endast fråga om huruvida Riksdagens beslut af den andra statsmakten skall respekteras eller icke. Har utnämningen en gång ägt rum, kan den icke tagas tillbaka på grund däraf att vederbörande icke vill betala de därmed förenade utgiftsposterna. Jag kan icke förstå, hur man kan göra en så falsk slutledning. Här är fråga om huruvida vederbörande personer äro så fåfänga, att de vilja ståta med dekorationen. Men vi, som icke äro fåfänga, böra väl icke sätta oss emot en dylik, att fåfänga beskattas. Här är icke fråga om annat, än att *likaväl* som vederbörande personer anse lämpligt att betala *ordenshyran till ordenskassan*, kunna de betala den af Riksdagen fastställda *stämpelskatten till svenska staten*. Jag skulle för min del naturligtvis vida hellre vara med om att Riksdagen gjorde till villkor för *bärande af dekorationen*, att vederbörande dessförinnan fullgjort sin skatteplikt, och att detta således finge en retroaktiv verkan. Jag tror, att man då fått in vida mera mynt i kassan.

Det förvånade mig högeligen att höra vice talmannen *börja* med det, att han icke kunde skänka förslaget sitt bifall, därför att det innebure ett ingrepp i Konungens prerogativ, och *sluta* med att, om man hade föreslagit en betydlig nedsättning i stämpel-

*Ifrågasatt
uttagande af
stämpelafgift
å ordensul-
nännings-
bref.
(Forts.)*

skatten, hade man möjligen kunnat vara med om saken. Jag tycker, att ingressen och slutledningen icke hänga fullt ihop.

Herrarna hafva naturligtvis alla hört ett gammalt ordspråk, som lyder: *man skall icke skjuta bort sitt krut på döda kråkor.* Vore det icke skäl, att Första Kammaren dessförinnan funderade på saken? Icke bekommer det mig någonting, men jag tycker dock, att det är ganska olämpligt, att kammaren skjuter bort sin lilla, men just därför dyrbara försvarsammunition på en sådan sak och sätter sig mot en reform, som har alla förnuftiga människor utanför kammaren på sin sida.

Hvad inträffar emellertid, om herrarna nu afslå utskottets betänkande? Herrarna tyckas uppenbarligen hafva glömt, att på kammarens bord ligger ett memorial från bevilningsutskottet, där herrarna då hafva att välja på afslag eller att följa hvad Andra Kammaren utan någon reservation och utan votering gick in på, nämligen bifall till min motion. Är Första Kammaren beredd att ställa sig inför det alternativet att, i stället för att taga det lilla oskyldiga utskottsbetänkandet, som här föreligger, gifva sig in i den leken. Den kan ju då sluta med bifall till min motion, och det kan ju icke heller förundra någon att jag såsom motionär skulle anse det vara mycket välkommet. Men tills vidare anhåller jag om bifall till hvad utskottet här föreslagit.

Herr Billing: Jag ber först att till den siste talaren få rikta det rent personliga ordet, att jag betraktar mig såsom förnuftig, fast jag icke har samma uppfattning som han i den här frågan.

Nu skall jag icke inlåta mig med honom i någon tvist om hvad värde, berättigadt eller icke berättigadt, folk kan sätta på ordensutmärkelser. Han rubricerade det endast såsom fåfänga, då han sade att, om nu någon är så fåfäng, att han sätter värde på att bära en stjärna, så må han betala. Jag vill blott säga, att jag tycker, att man ser mången gång icke så litet koketteri vid bedömandet af det värdet. Det har funnits folk, som inför andra röjt mycket stor ringaktning för denna utmärkelse, men på andra sätt visat, att de satte stort värde på den.

Om jag nu öfvergår till själfva frågan, hemställer jag till herrarna, om herrarna icke anse, att denna skatteform är i och för sig mycket litet lämplig. Mig förekommer det, som vore det enda riktiga, att icke blott icke den här stämpelskatten skulle utkrävas, utan att det också icke heller inginge några afgifter till ordenskassan. Men vi veta ju, att afgifterna till ordenskassan hafva en alldeles särskild uppgift, nämligen att skaffa medel för utdelande af ordnar till utlänningar. Men nog är väl själfva skatteformen olämplig, och om den är olämplig, redan såsom den nu tänkts utförd, kan den göras ännu mer olämplig. Det kan väl icke nekas till att det är ganska stor utsikt till att människor

skulle taga sig för att begagna den här formen för skattebeläggning — om icke alltid i så allvarligt syfte, åtminstone i skämtsam — att lägga allt drygare och drygare stämpelskatt å ordensutmärkelserna. Vi hafva sett en liten blänkare i den vägen under denna riksdag, då det väckts motion om uttagande icke blott af den förut bestämda stämpelskatten, utan att skatten skulle beräknas efter vederbörandes inkomstbeskattning.

Ifrågasatt uttagande af stämpelafgift å ordensutmärkelserna. (Forts.)

Såsom skäl för hvad utskottet föreslår anfördes, då frågan i annan form nyligen var före, och såvidt jag hörde honom rätt, äfven nu af utskottets ordförande det såsom hufvudskäl, att Riksdagen år 1871 fattat samma beslut och att Riksdagen bör hålla fast vid detta sitt beslut. Och ordföranden i utskottet talade om att ingen större, ingen allvarligare plikt kan Riksdagen hafva än att på allt sätt vaka öfver sin själfbeskattningsrätt. Jag vill kalla det skälet ett konstitutionellt samvetsskäl; men nog tycker jag, att det är ett bra ömtåligt samvete, som kan anse sig skyldigt att yrka på upprepande af 1871 års beslut. Jag kan icke föreställa mig, att herrarna verkligen i allmänhet känna det såsom en plikt att upprepa 1871 års beslut. Atminstone kan väl ingen göra det, som fått ordnar, men som icke har betalt den där stämpelskatten. Jag har icke betalt någon stämpelskatt, och de, som icke hafva betalt stämpelskatt för de ordnar de hafva fått, hafva visat, att de icke lägga sådan vikt på Riksdagens själfbeskattning, ty då hade de ansett sig skyldiga att så långt de kunde tillämpa den.

Så ber jag att af egen erfarenhet få betona, hvad vice talmannen framhöll, att för den, som på grund af sin ämbetsställning har rätt att föreslå personer till erhållande af ordensutmärkelse, skulle det blifva i hög grad obehagligt, om man verkligen skulle taga ut den här stämpelskatten. Det är icke alltid så roligt att väcka förslag om ordensutmärkelser. Det är icke alldeles så lätt att afgöra, hvem man skall föreslå till en sådan utmärkelse. Men skulle därtill komma, att man härvid borde taga i betraktande vederbörandes förmåga att kunna betala stämpelafgiften, skulle uppgiften verkligen blifva ganska obehaglig, och det skola icke herrarna, som sitta här såsom rika män, tro, att det icke betyder något för människor att betala 50 å 60 kr. mer än hvad de nu betala. Det är något, som helt visst skulle kännas hårdt för många af dem, som få ordnar.

Vice talmannen har framhållit, att hvad här föreslås är ett inskridande på området för Konungens prerogativ, och det kan bestämdt icke förnekas, att han har rätt däri, men jag skall icke vidare ingå på denna sida af frågan. Tydligt är det ett sådant inskridande. Det må sedan läggas hvilken vikt man vill därpå.

Slutligen vänder jag mig till den siste talarens sista skäl. Han ville nu förmå kammaren att bifalla förslaget, för att kam-

*Ifrågasatt
uttagande af
stämpelafgift
å ordensut-
nännings-
bref.
(Forts.)*

maren icke skulle tvingas till att i den gemensamma voteringen om hans motion komma till ett beslut, som kammaren ännu mindre ville ha än bifall till tillfälliga utskottets förslag. Jag kan då icke underlåta att fästa uppmärksamheten på denna motion och den gemensamma voteringsproposition, som med anledning häraf föreligger. Den ärade talaren vill i sin motion lägga hög beskattning på serafimerriddare, Karl XIII:s riddare, kommandörer med stora korset, kommandörer och riddare af Svärdsorden samt riddare eller ledamöter af Nordstjerneorden och af Vasaorden. Det är dessa han vill klämma åt. Men så blir han så välvillig mot kommandörer med stora korset och kommandörer af Nordstjerneorden och af Vasaorden, att de skulle gå alldeles fria. Om alltså i gemensamma voteringen skulle blifva seger för motionen, skulle det egendomliga förhållande inträffa, att Serafimerriddare, Karl XIII:s riddare, kommandörer med stora korset, kommandörer och riddare af Svärdsorden, riddare eller ledamöter af Nordstjerneorden eller af Vasaorden skulle betala stämpelskatt efter sin inkomstbeskattning, men kommandörer af Nordstjerne- eller Vasaorden skulle i alla händelser härifrån vara fria. Jag kan icke föreställa mig, att de, som skola votera gemensamt i det ärendet, kunna afgifva sin röst för bifall till ett sådant förslag, och därför föreställer jag mig, att herrarne icke blifvit skrämda af hotet med den gemensamma voteringen.

Jag yrkar afslag.

Herr von Möller: Jag har nu hvarken motionen eller voteringspropositionen till hands, men jag har ingen anledning alls att betvifla biskop Billings utsago. Då har något tryckfel eller fel vid renskrifningen begåtts, och är det så, är det ju mycket beklagligt för mig, och jag gratulerar i så fall biskop Billing m. fl., ty då kommer han lyckligt ifrån saken. Han klandrade dem, som hålla på Riksdagens beskattningsrätt, och han talade om samvetsömhet. Jag skall be att få erinra honom om något, som han såsom präst bör känna till. Det gifves nämligen olika slag af samveten. Det finns, som jag vill minnas från min katekestid, äfven s. k. »*sofvande samveten*». Hvilka som nu hafva så beskaffade samveten, därom skall jag ej inlåta mig i tvist med honom.

Han nämnde, att det skulle blifva obehagligt för dem, som skulle föreslå personer till ordensutmärkelser, om de skulle nödgas taga hänsyn äfven till vederbörandes betalningsförmåga. Men det har ej varit tal om, det har ej höjts röster sedan år 1871 mot ordenshyran. Den betalar man. För den böjer man sig, men icke för Riksdagens beslut. Det är detta, som jag tycker är så märkvärdigt. Hvad nu beträffar särskildt de personer, präster, som biskop Billing har att föreslå, återstår ju för dem lika väl som för alla de andra att, om de blifvit utnämnda, de ju fått sin utmä-

kelse. Det har ju då vederfarits dem den heder, som afsetts med utnämningen. Ty icke kan jag tro, att det varit fördenskull, som de föreslagits, att de skulle mottaga utmärkelsetecknet och skylta med den granna stjärnan, med det gröna eller svarta bandet. Så fria från fåfänga hoppas jag verkligen, att åtminstone våra präster måtte vara!

Det är icke alls som motionär i frågan jag nu talar, men jag upprepar att det vore beklagligt, om kammaren här skulle låta förleda sig af dylika sirensånger och motsätta sig ett förslag, om hvilket hela Andra Kammaren väl står som en man. Jag tycker, att det vore lämpligt att spara motståndet till viktigare och farligare frågor, än den föreliggande. Ordensgrannlåten, därom borde vi väl kunna enas, hör väl dock hemma på *fåfängans marknad*, och kan väl därför gärna tåla beskattas.

Grefve Douglas: Jag vill endast såsom tillägg till hvad förut blifvit yttradt anföra min erfarenhet såsom landshöfding. Det är den, att en landshöfding ofta ser sig i tillfälle att till ordensutmärkelser föreslå personer, om hvilka han vet, att erläggandet af en så pass stor summa, som kanske öfverstiger 100 kronor, är för dem mycket kännbar. Då det ej heller finnes garanti för att icke dessa afgifter framdeles blefve höjda, ifall förslaget skulle antagas, att ordensbref måste lösas, skulle ju följden blifva att endast rika personer kunde mottaga en orden. Jag anser således, att detta förslag icke är på något sätt välbetänkt.

Men när man hör den värde talaren på Hallandsbanken, får man en helt annan uppfattning. De med öfvertygelsens hela värme framförda argumenten förefalla ju att vara de allra naturligaste, de allra enklaste. Ja, jag vill vara med om att kalla dem för de allra enklaste. Men då han samtidigt har gifvit Första Kammararen ett litet råd, som något påminner om jägarelatin, det där rådet om de döda kråkorna, skulle jag vilja föreslå honom, att vi öfversätta äfven hans allra enklaste ståndpunkt på latin. Vi komma då till en ståndpunkt, som jag skulle vilja i afseende på ordensfrågan kalla simplicissimus-ståndpunkt. Ja, den är rätt rolig. Den kan bidra att förlåna kammarens ibland något långsamma förhandlingar litet lif och litet skämt, men såsom argument betraktad tror jag, att ståndpunkten icke är synnerligen hållbar. Jag yrkar afslag.

Herr Berger: Förevarande förslag innebär, såvidt jag förstår, endast det, att Riksdagen måtte fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på att här finnes en gällande lag, som ej efterlefves utan fullständigt kringgås. Att afslå ett förslag i detta syfte kan jag ej vara med om.

Man har sagt, att ifrågavarande skatteform är olämplig, men,

*Ifrågasatt
uttagande af
stämpelafgift
å ordensut-
nännings-
bref.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
uttagande af
stämpelafgift
å ordensut-
nämningss-
bref.*

(Forts.)

mina herrar, när gällande skattelag påbjuder denna skatt, bör naturligtvis skatten utgöras, tills nämnda skattelag i laga ordning varder upphäfd.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr von Möller: Jag skall ej trötta herrarna, men i den dust med den högre byråkratien, som jag i dag på alla håll och kanter helt oförmodadt haft att utkämpa, får jag säga, att när jag talade om de döda kråkorna, tyckte jag att det var anspråkslöst, på samma gång jag trodde, att det skulle vara lättfattligt nog äfven för den nästföregående ärade talaren. Jag sade, att jag tyckte verkligen icke, helst när man närmar sig den obehagliga dag då det skall dömas öfver oss och öfver våra ord och gärningar här samt öfver vår framtid, att det då är synnerligen lämpligt och välbetänkt att Första Kammaren skjuter bort den ammunition man väl kan behöfva för viktigare frågor. Ty Första Kammaren är väl ändå ej att betrakta såsom en broms, som skall bromsa på *jämna och släta vägar* eller i *uppförbackar*, men sen kanske gå sönder i *utförbackar*. Detta är väl dock ej meningen, och så har jag för min del icke fattat Första Kammarens uppgift, att den bör drifva sitt motstånd alltför långt, synnerligast som här blott för att bevara den högre byråkatiens makt och maktmedel. Det vore nog ej lämpligt. Hvad särskildt grefve Douglas beträffar, ber jag att få tacka honom, när han sade att jag intog en *Simplicissimus*-ståndpunkt. Jag känner mig smickrad af att han inrangerar mig i »*Simplicissimus*»-kategorien, ty det skulle gjort mig mer ledsen, om han ansett mig tillhöra den andra falangen, som karaktäriseras af positivformen — *simplex*.

Rop på proposition hördes nu.

Herr von Stapelmohr: Jag skall blott tillåta mig att med ett par ord få bemöta en föregående talare.

Han sade, att man borde vara ense om att skatteformen i fråga vore mycket litet lämplig. Ja, det skälet framfördes också 1871, men detta oaktadt ansåg Riksdagen, att skatten skulle utgå på sätt nu är bestämdt.

Vidare nämndes, att ett bifall till utskottets förslag skulle framkalla framställningar om allt drygare stämpelskatter. Ja, väl möjligt, men det lär väl dock i hvarje fall tillkomma Riksdagen att pröfva sådana framställningar och att afslå dem, därest de äro obefogade.

En talare menade, att jag hade ett ömtåligt konstitutionellt samvete, då jag nämnde, att jag tyckte, att Riksdagen borde värna om sin beskattningsrätt. Ja, jag medgifver, att så ömtåligt samvete äger jag, att jag håller före, att Riksdagens värdighet och akt-

ning för sig själf fordrar, att Riksdagen tillser att, då Riksdagen en gång fattat sitt beslut, detta ej åsidosättes af andra, utan tages till efterföljd.

Slutligen säger man, att utgiften skulle blifva mycket kännbar för en och annan. Detta kan ju så vara, men så blir glädjen så mycket större, och då kan ju det ena få kvitta mot det andra.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Första Kammarens tillfälliga utskott hemställt i utlåtande n:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 44;

Nej — 70.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående reglering af löneförhållanden m. m. vid kammarkollegium, och

2:o) angående pension för konservatorn vid naturhistoriska riksmuseum Anders Svensson.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag, innefattande ändring i lagen angående Kungl. Maj:ts högsta domstols tjänstgöring på afdelningar den 20 juni 1905.

Upplästes följande ingifna läkarintyg:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare disponenten herr *Rob. Almström* på grund af sjukdom (kron. muskelrheumatism i förening med tillfällig kraftnedsättning) är i behof af ledighet från riksdagsarbetet under återstoden af innevarande års riksdag i och för vistelse i sydligt klimat intygas härmed.

Stockholm den 15. 3. 08.

R. Eidem
Leg. läkare.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,25 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 20 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 13 i denna månad.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran följande den 18 innevarande mars bordlagda ärenden, nämligen statsutskottets utlåtande n:o 10, lagutskottets utlåtanden n:is 30 och 31 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6.

Kammaren åtskildes kl. 2,40 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
